

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

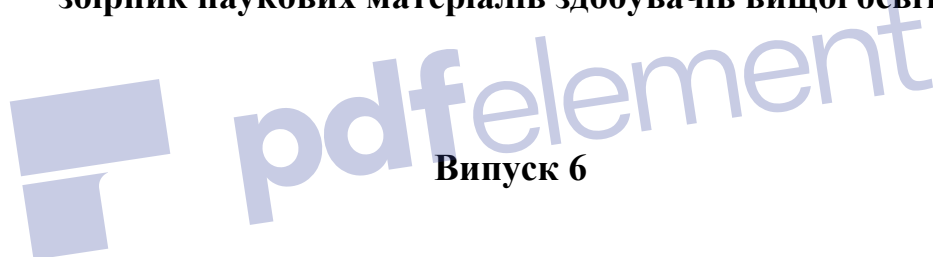
Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 6
2022

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Рівне, 2022

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 6. Рівне : РДГУ, 2022. 136 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 11 від 24 листопада 2022 р.)*

- організація життєдіяльності студентів на засадах рівноправності, взаєморозуміння, розвиток взаємодопомоги, взаємної відповідальності, довіри і пошани до емоцій і станів один до одного;

- формування ефективної культури спілкування, яка буде сприяти розвитку особистості студента, буде допомагати у вибудові взаємостосунків з іншими. Формування розуміння у студентства образу здорових стосунків та взаємовідносин;

- активізація інформаційно-просвітницького напрямку роботи (запобігання гендерній ідентифікації шляхом відсутності у медіапросторі інформації, що характеризувала б специфіку соціального портрету чоловіка та жінки; пропагування рівності жінки та чоловіка у всіх сферах функціонування, ліквідація стереотипів, що визначають поведінку жінок та чоловіків у вирішенні конфліктів; пропагування альтернативних форм реалізації вирішення конфліктів без гендерної специфіки).

Висновки. Студентський вік характеризується зміною соціальної ситуації розвитку, розширенням кола спілкування та появою ширших міжособистісних взаємин у юнаків і дівчат, що може впливати і на збільшення конфліктів, в яких студент так розкривається і самовиражається. Аспект гендерних відмінностей може вносити зміни у протікання конфлікту, спричиняти його ескалацію та сповільнювати темп вирішення проблеми. Важливим у попередженні негативних наслідків гендерних відмінностей у виборі студентством стратегії дій і поведінки в конфліктах є декларування безсумнівної рівності жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства, обмеження впливу медіапростору, який має пропаганду щодо значимості гендерних відмінностей і їх вагомий вплив на формування свідомості і поведінки студентів, інтегрування гендерного підходу та гендерної просвіти в систему освіти студентів, формування гендерної компетентності, як складової частини професійної і психологічної культури як студентів, так і викладачів, учителів.

Список використаних джерел:

1. Дидин І. Гендерні аспекти спілкування. *Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, сьогодні*: матеріали Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, м.Черкаси, 22 квіт. 2021р. Черкаси, 2021. С. 332–333.
2. Ложкін Г. В., Пов'якель Н. І. Психологія конфлікту : теорія та сучасна практика: навчальний посібник. Київ, 2006. 416 с.
3. Нікітіна І. В. Гендерні особливості студентів як фактор успішності. *Нові технології навчання*. 2009. Вип. 17. С.48-51.
4. Подоляк Л. Основи вікової психології. Київ: Главник, 2006. 112 с.

УДК [159.9.22.73:159.9.019]-056.45

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Коренко Денис здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», 3 курс, РДГУ

Науковий керівник: Назарець Л. М., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. В сучасному світі людині потрібно розвиватися всебічно на основі її здібностей, обдарованостей та талантів. Саме виявлення дітей з обдарованістю та розвиток у них здібностей до яких у людини є певні задатки є умовою для розкриття та розвитку особистості. Тому, важливо виявити обдарованість дітей якомога раніше, щоб їх можна було розвинути оптимальніше.

Мета дослідження: здійснити теоретичний аналіз психологічних особливостей взаємодії з обдарованими дітьми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обдарованість – це системна якість психіки, що розвивається протягом усього життя і визначає можливість досягнення людиною

більш високих результатів в одному чи кількох видах діяльності в порівнянні з іншими людьми.

На думку дослідників, ознакою обдарованості є властивості розуму. Вони істотно залежать від вольових та емоційних особливостей індивіда і в багатогранному поєднанні створюють таку індивідуальну своєрідність, яка відрізняє дану людину від інших. Варто зауважити, що обдарована дитина вже змалечку відрізняється від інших дітей своїми досягненнями. Сучасні психологи визнають, що рівень, якісна своєрідність і характер розвитку обдарованості – це результат складної взаємодії спадковості та соціального середовища в якому дитина розвивається.

Обдарованість дитини проявляється в її діяльності. А саме, в іграх діти часто можуть захоплюватись малюванням, співати, конструювати різні моделі. Разом з тим діяльність може не стосуватися навчання в школі і дитина буде демонструвати не найкращий результат. Окрім того, діти можуть складати вірші або казки, але бояться показати їх дорослим, тому судити чи обдарована дитина потрібно спираючись не лише на шкільну діяльність, але й на ігрову.

Обдарованість дитини – це зазвичай умовна характеристика, адже обдарованість не означає, що в майбутньому дитина буде успішним співаком, художником, конструктором, або поетом. Навіть якщо обдарованість дитини виявлено в ранньому віці і були створені сприятливі умови для розвитку здібностей не можна стверджувати, що ця обдарованість залишиться і розвинеться у подальшому.

Поведінку обдарованої дитини можна поділити на два аспекти: мотиваційний та інструментальний. Мотиваційний аспект виявляється у ставленні дитини до того чи іншого виду діяльності. Інструментальний - характеризує спосіб діяльності

Мотиваційний аспект поведінки обдарованої дитини характеризується наступними ознаками: підвищена чутливість до сторін предметної діяльності; виражений інтерес до певних видів діяльності, зацікавленість певними предметами чи явищами; пізнавальна потреба, що дозволяє дитині шукати додаткову інформацію, виходячи за межі поставлених умов; критичне ставлення до продуктів власної діяльності, що змушує дитину ставити складніші завдання та постійно самовдосконалюватись;

Інструментальний аспект можна охарактеризувати наступними ознаками: специфічна стратегія поведінки (засвоєння діяльності відбувається швидше ніж у інших і є більш успішним; нестандартні способи рішення задач; через глибоке знання предмета виникають неочікувані ідеї); сформований спеціальний стиль у обдарованої дитини дозволяє робити їй все по-своєму; високий рівень знань, що дозволяє дитині бачити предмети в їх системах та знаходити найважливішу деталь, легко переходить від однієї деталі до узагальнення; здатність до навчання, що дозволяє з високою швидкістю та точністю засвоювати матеріал [2, 4].

Потрібно сказати, що не всі з цих аспектів можуть проявлятися у всіх дітей, адже ознаки обдарованості можуть відрізнятися.

Обдарованість не може розвинути сама по собі, адже вона завжди розвивається на основі улюбленого виду діяльності дитини. Отже, якщо дитина проявляє стійкий інтерес до певного типу діяльності то потрібно звернути на це увагу, оскільки це може бути знаком, що в даної дитини є певний вид обдарованості. Першовідкривачами обдарованості дітей є батьки. Вони виконують найголовнішу роль у становленні й розвитку не тільки обдарованості дитини, а і її особистості у цілому.

Іноді батьки не зауважують обдарованості своїх дітей. Це буває, наприклад, якщо дитина перша і єдина або не бажають визнавати своїх дітей обдарованими («Я не хочу, щоб моя дитина була обдарованою, нехай вона краще буде нормальною»), починають надмірно «експлуатувати» здатності дитини та поміщають її у штучні умови (наприклад, позбавляють можливості спілкуватися з однолітками). Це лягає додатковим вантажем на плечі дитини, адже в якийсь момент вона сама відкриває свою обдарованість і розуміє, що чимось відрізняється від інших. Надзвичайно важливо в цей момент підтримати дитину, показати,

що її особливість – це нормально, що вона має на це право і, звичайно, що поза залежністю від того, чи буде вона виявляти свої таланти надалі чи ні, усе одно її люблять.

Батьківське відкриття обдарованості власної дитини повинно народжувати радісне очікування й готовність вирішувати пов'язані з цим проблеми. Задача полягає в тому, щоби вчасно знайти вірний момент, правильні слова та приклади для дитини, щоб вона мала здорове самосприйняття, тому що уявлення про саму себе – це багато в чому кристалізація того, як на нас реагують інші люди.

Проведені дослідження показали, що самооцінка високообдарованих молодших школярів нижче, ніж у третини їхніх ординарних однолітків, а соціальна впевненість нижче, ніж у чверті. У зв'язку з цим ще раз хочеться підкреслити, що обдаровані діти більш чутливі й уразливі в соціальному плані, тому важливо, щоб насамперед батьки формували в них адекватне ставлення до себе [2].

Наступним найбільш відповідальним моментом у житті обдарованої дитини є її вступ до школи. Дитина може стати ізгоєм, тому що однокласники будуть «мститися» їй за те, що вона розумніша й талановитіша, ніж вони, а в учителів «нестандартна» дитина швидше за все буде викликати роздратування, оскільки вони звикли орієнтуватись на середній рівень. У даному випадку ніщо не зможе замінити батьківської підтримки й заохочення.

Обдаровані діти особливо мають потребу в розвитку в них самостійності, самодисципліни та самоврядування в навчанні і якщо школа не задовольняє їхніх запитів, то їм доводиться піклуватись про себе самим. Позитивних результатів, на думку науковців, можна досягнути лише тоді, коли будуть створені умови для реалізації творчого потенціалу кожної дитини. Важливо допомогти дитині пізнати себе, свої здібності, нахили, допомогти їй накреслити індивідуальну програму власного розвитку на віддалену перспективу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей [1].

Пропонуємо до розгляду психологічні рекомендації щодо виховання обдарованих дітей.

1. Не стримуйте розкриття потенційних можливостей психіки.
2. Уникайте однобокості в навчанні та вихованні.
3. Не позбавляйте дитину ігор, забав, казок, створюйте умови для виходу дитячої енергії, рухливості, емоційності.
4. Допомагайте дитині в задоволенні основних людських потреб (почуття безпеки, кохання, повага до себе і до оточуючих), тому що людина, енергія якої скована загальними потребами, проблемами, найменше спроможна досягти висот самовираження.
5. Залишайте дитину на самоті і дозволяйте їй займатися своїми справами. Пам'ятайте, якщо ви хочете своїй дитині добра, навчіть її обходитися без вас.
6. Підтримуйте здібності дитини до творчості і співчуйте у випадку невдачі, уникайте незадовільної оцінки творчих спроб дитини.
7. Будьте терпимими до ідей, поважайте допитливість, реагуйте на запитання дитини. Навчати потрібно не тому, що може сама дитина, а тому, що вона опанує з допомогою дорослого.

Висновки. Отже, кожна дитина має певні задатки до окремого виду діяльності. Проявляється це завжди по різному. Щоб розвинути здібності потрібен особливий підхід до кожної обдарованої дитини. Проте, немає гарантії, що вони не зникнуть у подальшому. Щоб підвищити ефективність взаємодії з обдарованою дитиною і сприяти їй всебічному повноцінному розвитку, доцільно слідувати психологічним порадам щодо виховання обдарованих дітей.

Список використаних джерел

1. Буряк М.П. Працюємо у союзі з батьками. *Обдарована дитина*. Київ, 2004. №1. С.25-26.
2. Барановська О. Основні напрямки розвитку обдарованої особистості (технологічний аспект). *Сучасні проблеми обдарованості особистості*: вісник Польсько-

української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. Вип. 1(20): /ред.кол.: Осадченко І., Васьківська Г., Велскоп В. Умань: Візаві, 2020. 101 с.

3. Козіпа І. Плекаємо особистість – плекаємо талант. *Обдарована дитина*. Київ, 2003. №2. С.23-24.

4. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.

УДК 159.923-053.8

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ СТРАХІВ У ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ

Кошка Ілона, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Созонюк О.С., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Життя кожної людини супроводжується переживанням страхів, які суттєво позначаються на її настроях, переважно негативно впливають на її поведінку та продуктивність будь-якої діяльності, змінюють її ставлення до себе та до природного і соціального світу. Під дією страху відбувається переоцінка життєвих цінностей, страх може впливати на здоров'я і навіть позбавляти життя.

Актуальність розгляду проблеми страху зростає у сучасних умовах значних соціальних зрушень, які суттєво позначаються на переживаннях особистості. Сьогодні, коли людина піддається колосальному інформаційному тиску, змушена конкурувати з іншими у пошуку роботи та досягненні життєвих цілей, є свідком численних соціальних криз, воєнних конфліктів, проявів тероризму та екологічних проблем, епідемій та світової пандемії, її емоційна сфера реагує страхами і фобіями, що призводить до багатьох особистісних проблем.

Відтак страх стає тією характеристикою, яка є постійно присутньою у свідомості сучасної людини, що, як слушно зазначає М. Мовчан, є підставою для формування катастрофічної свідомості особистості.

Варто підкреслити, що хоча витоки людських страхів треба шукати у дитинстві, кожний віковий період особистісного розвитку визначається певною специфікою їх переживання (модальністю, силою, інтенсивністю, наслідками тощо), що відображає особливості певного вікового етапу. У дорослому віці, коли відбувається реалізація життєвої парадигми особистості, утвердження її унікального способу існування у світі, а від результатів її життєдіяльності залежать багато інших людей (дорослих і дітей) стає особливо важливим не піддаватись деструктивним емоціям, до яких відносять страх, виявляти ініціативу і активність, що вимагає необхідної емоційної стійкості.

З огляду на актуальність зазначеної проблеми особливого значення набуває потреба аналізу переживання страхів дорослими людьми, що зумовило вибір теми нашого дослідження.

Тому **метою дослідження** є аналіз психологічних чинників виникнення та подолання страхів у дорослому віці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить про те, що проблема страху перебуває у колі інтересів багатьох науковців. З огляду на значущість проблеми страху їй приділяли увагу представники різних галузей наукового знання. Страх був предметом теоретичних роздумів Аристотеля, Епікура, Платона, які пов'язували його виникнення із певною загрозою для людини.

Дослідженню проблеми страху у наш час приділяють увагу вітчизняні (Ю. Александров, О. Блінова, О. Блінов, М. Варій, Н. Карпенко, О. Кормило, М. Кузнєцов, С. Ольховецький, В. Шаповалова, О. Скляренко, В. Стасюк, М. Томчук, Випуск 6, 2022. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти